Типографија Д. Претнера у Дубровнику.

ЂЕРЂЕЛЕЗ АЛИЈА *)

(Митологичка).

Све на страну Бога споменимо,
Еда би нас вазда веселио,
Ову браћу и друге остале,
И од овог дома домаћина;
А по томе да попијевамо
Од истине, од земана стара.
Боже мили, чуда големога!
Што 'но цвили у Требић планини?
Да је вила, у облак би била,
Да је гуја, у присој би била,
Да је сужањ, ту тамнице нема,
Но сироче без оца и мајке,
Лудо момче, Ђерђелез Алија,
Њему нема но дванаест љета.

---

*) Об овоме знаменитоме човјеку казао сам на другоме мјесту што Срби турскога закона приповиједају и вјерују, као што крштени Срби доказују о Марку Краљевићу. Ево дакле и ове пјесме о Ђерђелез Алији, коју ми је добавио мој пријатељ, овдашњи кадија, родом Сарајевац, но ни он ми није знао казати чији је син био, али увјерава да је рођен у Ђерђезу селу, од Сарајева далеко један сат, по којему је и презиме добио.

У муци се Алил догодио,
Чувајући по планини овце
Свога аге, Бешировић Меха.
Чобанлук му није додијао,
Но остали по гори чобани;
Служио их јутром и вечером,
Хљеб пекао, воду доносио,
И свачије узвраћао овце,
А нејак се Алил намјерио,
Свак га био, свак га прогонио.
Од зулума живјет не могаше,
Него стару мајку проклињаше,
Зашто га је на свијет родила,
Па побјеже у Требић планину,
Чобанима оставио овце.
Скитао се по пустој планини,
У торби му не ста брашњеника,
Дан му прође о лули дувана,
А по три дни о букову листу;
Травуије, с лишћа воду пије,
Цвили момче јутром и вечером.
Но Алији срећа прескочила,
Набасао каменој пећини,
У пећини очима упр'о,
Даде му се нешто погледати,
Женску главу прије не виђену,
Златна скута, и висока струка,
Златних косâ, а бијела лица;

У крилу јој чедо од године,
Обје јој је дојке прихватило,
Једну сиса а с другом се титра.
Препаде се, и невоља му је,
Али му се ино не могаше,
Но јој момче турски селам виче,
А она му селам прихватила,
И сједе га себи уз кољено,
Ала гледа, те га запитива:
«Казуј, момче, од земље које си,
«Како ли се по имену вичеш?
«Које су ти муке додијале,
«И у ове горе нанијеле
«Те проглушаш борје и стоборје?
«Имаш живу на оцаку мајку?
«Јел' ти гдјегод цуру загледала?»
Њој говори дијете Алиле:
«Ја нијесам из земље далеке,
«Него близу шехер Сарајева;
«Немам жива ни оца ни мајке,
«Немам брата нити братучеда,
«На име сам Ђерђелез Алиле;
«Дворио сам Бешировић Меха,
«По планини чувао му овце,
«Чобани ме резил учинише,
«Били су ме и прогонили ме,
«Те побјези главом у планину,
«Волиј' да ме раскомаде вуци,

«Ал' пос'јеку душмани хајдуци,
«Но сносити муке од чобана.
«Но, анумо, и по Богу мајко!
«Буди мени сада у невољи.»
Чула вила, добра срца била,
Па Алилу 'вако говорила:
«Казуј, сине, Ђерђелез Алиле!
«Што највoлиш на овом свијету?
«Ал' ћеш пара̂, али ћеш шићара,
«Али хоћеш рухо и оружје,
«Ал' ћеш знати гдје но лежи благо,
«Да си љепши од сваке дјевојке;
«Да у цара испросиш дјевојку,
«Даће ти је од прве ријечи;
«Али желиш коња виловита,
«Златно перје, сребрне челенке?
«Тражи, сине, што је теби драго.«
Алил јој се до земљице згиба,
Приступи јој руци и кољену,
Руке љуби, тихо јој говори:
«О анумо, твог евлада мајко,
«Данас моја и отац и мајка!
«Од свега ти тога ништа нећу,
«Но те молим и по три пут кумим,
«Поклони ми моћи од помоћи,
«Нека будем јунак мимо људе,
«Да од мене бољег не имаде,
«На све стране на четири гране;

«Па ми даруј биље и ковиље,
«Да ме пушка убити не може,
«Ни прихватит оштра сабља меса.»
Вила чула те му говорила:
«Узимљем те за свога посинка,
«А братимим ћерком јединицом.»
То изрече, прихвати дијете,
Па га тури на зелену траву,
А говори Ђерђелез Алији:
«Сједи, сине, у криоце мајци,
«Да ти дадем материне хране.»
Сједе Алил у криоце вили,
Лијеве се прихватио дојке,
Сиса дојку док се насисао,
А вила му сједе бесједити:
«Мој посинко, Ђерђелез Алија!
«Ти потеци пећини на врата,
«Те погледај с десне на лијеву,
«Док угледаш студена камена,
«До по њега костим обасута
«Коњскијема и јуначкијема;
«Доваљај га до пећине близу,
«Да окушаш јел' ти доста дара.»
Алил пође, до камена дође,
Виши камен од највеће куле,
У камену кључи и синџири,
По камену од свашта знамење,
Те заприје јуначким плећима,

Из темеља камен помакао,
Другом мâче, с мјеста се не мaчe.
Поврати се те казује вили;
Вила њега сједе у криоце,
Извади му дојку из њедара,
Па и десном подојила дојком.
А кад Алил другу попосао,
Стаде куцат срце у прсима,
Заиграше у мишици руке,
А нешто га диже у облаке,
Из облака паде пред каменом,
Рукама је камен прихватио,
Подиже га на прси јуначке,
Донесе га пећини на врата.
Кад виђела загоркиња вила,
Извади му биља из њедара,
Те Алилу плете у перчину,
Да га пушка убити не може,
Нити сабља прихватити меса,
Па му даде двадест турских парâ,
Те Алилу вила бесједила:
«Ајде, сине, право Сарајеву
«У недјељу, која прва дође;
«На чаршији по пазару гледај,
«Угледаћеш сиромаха рају,
«По пазару гдје кобилу вада,
«Шőга кóба, стара и мршава,
«Нико му је ни гледати неће;

«Ти му подај све двадесет парâ,
«Даће ти је од прве ријечи.
«Чувај кóбу као своју главу,
«Не умакни зоби и сијена,
«Добра ће ти ождријебит дóра,
«Неће бољег бити на свијету,
«Е ће имат у потаји крила,
«Снопа крупна, хаирли полета.
«С њим ћеш моћи прескакат Дунаво,
«Угазити по сред ватре живе,
«Гдје се ломе копља и оклопи,
«Гдје јуначке одлијећу главе;
«А кад би ти до невоље било,
«Кликни мене, твоју вилу мајку,
«А покликни твоју посестриму,
«Бићемо ти вазда у невољи.»
Алил мајци приступио руци,
Па окрену гором и планином,
Право иде Требевић планини.
Кад Алија међ' чобане сиђе,
Хоћаху га резил учинити:
Не да им се Алил резилити,
Но чобане похватао живе,
Повеза им на грдило руке,
На сваке их муке ударао.
Чобанима муке додијале,
Код Алије аман завикаше:
«Аман, брате, Ђерђелез Алија!

«Опрости нам живот на мегдану,
«Твој је мегдан и твоје јунаштво:
«Сви ћемо ти бити послушници,
«Твоје чуват и узврћат овце.»
А Алија за Бога хајао,
Одријеши чобанима руке,
А своје им препоручи овце;
Па ето га шехер Сарајеву,
Те кад влашка недјељица дође,
По чаршији и пазару шета,
Обзире се на свакоју страну,
Док угледа фукарштину рају,
Гдје продава шогаву кобилу,
Нико му је ни гледати неће.
Алија му сједе бесједити:
«На̀ ти, влаше, ове двадес пара̂,
«Више немам паре ни динара,
«Другоме је, бѐли, продат нећеш.»
Паре броји, овако говори:
«Узми, влаше, па се алалимо.»
Старац прими паре од Алила,
Расташе се и алалише се.
Оде Алил у Требић планину,
И одведе купљену кобилу,
Овце чува а кобилу жири.
Кад се сврши по године дана,
Ождр'јеби му крилата дората
С нишанима ни још не виђеним;

На челу му мјесец и звијезда,
На сапима од међеда шапа,
Путоногаст у ноге четири,
Дуге гриве, а кусата репа.
Тако стајо четири године,
Приспје Алу дорат за јахање,
Поткова га и опусати га,
А на себе добави оружје,
Те узјаха сила на бијеса.
Боже мили, на свему ти хвала!
Да је коме било погледати
Виловита Ђерђелез Алију
И крилата под њиме дората!
Гдје најбољем коњу пет сахата,
Ту Алији ни по сата нема.
Преиграва горе пустимице,
Прелијеће високе планине,
Чудило се мало и велико;
Гдје год бјеше на гласу јунака
У Турчина и у каурина,
Сваки му се с пута уклањаше,
Прво њему мјесто начињаху,
А прву му чашу додаваху
И сваку му пошту наношаху
По кафама и по механама.
Па кад једно јутро уранио
У механи на сред Сарајева,
И од вина ћеиф прихватио,

Кличе вила с Требиња планине,
Она зове Ђерђелез Алију:
«Гдје си, Але, нигдје те не било!
«На ране ти вино излазило!
«На Јајце нам власи ударише,
«Већ су Јајац власи прихватили,
«Те се кољу у граду с Турцима,
«Робе, пале, сваке јаде граде;
«Но на ноге, мајчине ти хране!»
Чу Алиле, була га родила!
Азурао себе и дорина,
Отисну се гором и ћенаром,
Брзо дође Јајцу на крајини,
Кад по њему власи алакају,
Робе, пале, а сијеку главе.
Зубим шкрипну, са дората врисну,
А сабља му из сагрије сину.
Стаде збијат влахе на буљуке,
Сабља лаје, одлијећу главе,
Сабљом с'јече, а гази дорином,
Сокаке је напунио месом.
Сва чаршија крвљу поливена,
Не остави жива ђавољега!
Повратио шићар од каура,
Јајца града главам' окитио,
Па одсједе у пјану механу,
Два дуката наточио вина,
Један њему, а други дорину.

Сви му Турци у механу сишли
На селаме и добродошлице,
Те му пошту и аферим дају:
«Сератлијо, не знана делијо!
«Аферим ти и ко те родио!
«Твоје ће се име спомињати,
«Докле буде Јајца и мјесеца.» 1)

ЖЕНИДБА РЊИЦЕ АЛИЛА и ПРИМОРЦА ИЛИЈЕ.

Седам бана просило дјевојку,
Седам бана од седам земаља,
У Јаноку, граду приморскоме,
Ђузел Митру јаночкога бана.
Никоме је поклонити неће,
Е не има од срца евлада,
Осим Митре, ћерце јединице.
Ал' дјевојка не би за чекања,
Шеснаест је прихватила љета.

---

1) Исти кадија каза ми да има много и пјесама и приповједака о чудотворнијем дјелима Ђерђелез Алије и да је онога времена уграбио пашину шћер те нотњо (кад је био град затворен) с дјевојком на коњу прескочио воду Врбац, која покрај града тече, и да се дан данашњи познају све четири коњске стопе у једном камену.

ХЕРЦЕГОВАЧКЕ

НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ

(које само Срби Мухамедове вјере пјевају).

Скупио и на свијет изнио

Вук витез Врчевић.

У Дубровнику
Накладом књижаре Д. Претнера
1890.

ХЕРЦЕГОВАЧКЕ
НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ

(које само Срби Мухамедове вјере пјевају).

Скупио и на свијет изнио

Вук витез Врчевић.

У Дубровнику
Накладом књижаре Д. Претнера
1890.